

VELENÍ SILÁM A PROSTŘEDKŮM PROTIVZDUŠNÉ OBRANY

Rozvoj nepřátelských prostředků vzdušného napadení (NPVN) se zaměřuje převážně do dvou oblastí. Modernizuje se jejich vybavení, výzbroj a zdokonaluje se taktika použití. Děje se tak cestou zavádění nových a perspektivních prostředků průzkumu (AWACS, TR-1), vzdušných velitelských stanovišť, systémů průzkumu a ničení (PLSS, Assault, Breaker), nových letounů (např. B-1), řízených střel s plochou dráhou letu (RS PDL) a cestou rozmístování strategických raket Pershing-2 do bojových sestav vojsk. V praxi se tato skutečnost odráží v tom, že se u NPVN zvyšuje jejich manévrovost, rychlost, praktický dolet, výškový dostup, zvyšuje se přesnost zásahu, účinnost ničivých prostředků, a to jak klasických, tak i jaderných, schopnost nést na palubě speciální radioelektronickou aparaturu. Zmenšuje se jejich efektivní odrazová plocha, zvětšuje možnost sebeobranu a snižuje tak vlastní zranitelnost. NPVN jsou schopny působit nenadále, za každého počasí, v malých i přízemních výškách.

Vést úspěšně bojovou činnost s NPVN znamená neustále zdokonalovat bojové sestavy sil a prostředků PVO, modernizovat prostředky průzkumu, spojení, radioelektronického boje, zasazovat novou a účinnější techniku a plně využívat její bojové možnosti. To znamená zdokonalovat taktiku vedení bojové činnosti, zvyšovat efektivnost velení a řízení vojsk.

Efektivní řízení sil a prostředků PVO není možné bez použití prostředků automatizovaných systémů velení (ASV). Proto ASV jsou hlavními prostředky ke zdokonalování řízení a velení. Vysoce zvyšují spolehlivost řízení vojsk v podmínkách nedostatku času, zabezpečují spolehlivou součinnost různých sil a prostředků PVO, jejich široký a včasný manévr, soustředění úsilí na směry hlavního úderu nepřítele a umožňují působit mu co největší ztráty.

Požadavky na velení silám a prostředkům PVO

Zkušenosti z druhé světové války a lokálních válek potvrzují, že sebelépe vyzbrojená a připravená vojska se stávají bezmocnými, **nejdou-li spolehlivě bráněna před úderem z vzduchu**. Proto je středem naší pozornosti studium NPVN, možnosti a taktika jejich použití. Hledáme, zdokonalujeme a zasazujeme do bojových sestav vojsk takové prostředky PVO, které zabezpečují spolehlivou protivzdušnou obranu vojsk, objektů a efektivní vedení bojové činnosti se vzdušným nepřítelem.

Nevyhnutelnost neustálé připravenosti sil a prostředků PVO k odrazení nenadálého napadení NPVN vyžaduje, abychom vytvořili takovou strukturu jejich řízení, která by zabezpečovala splnění úkolů obrany vzdušného prostoru v míru (boj s narušiteli apod.), ale zároveň aby co nejvíce odpovídala požadavkům bojové činnosti ve válce.

Na velení silám a prostředkům PVO klademe tyto základní požadavky:

1. Velení musíme budovat tak, aby bylo schopné plnit své funkce bez podstatného přebudování, a to od samého začátku odrazení nepřátelských úderů.

2. Úkoly ničení NPVN nemůžeme řešit jen pasívní obranou. Je nutná směrlá, rázná činnost se širokým využitím manévru sil a prostředků PVO, aktivní vyhledávání a ničení vzdušných cílů, pozemních stanovišť pro jejich řízení, objektů určených pro jejich navedení — výpočetních center. Je zároveň nutné dokonale maskování vlastních bojových sestav a široká dezorientace nepřítele.

3. Velení musí být schopné efektivně a spolehlivě fungovat v podmínkách nedostatku času a při použití libovolného druhu prostředku ničení.

4. V celé struktuře a procesu velení roste význam a úloha vyšších stupňů řízení.

Proto je nutné systém a strukturu řízení sil a prostředků PVO neustále zdokonalovat. Funkci řízení chápeme jako souhrn objektivně nevyhnutelných, opakujících se činností, spojených jednotou obsahu a cílem svého zaměření. Na strukturu řízení sil a prostředků PVO má vliv řada faktorů. K základním patří cíle, principy a metody řízení, jeho úkoly a funkce, naplněnost a úroveň profesionální přípravy řídicích kádřů, bojové možnosti a způsoby použití NPVN, způsoby řízení sil a prostředků PVO (použitá bojová technika, ASV, počítače), spolehlivost spojení, zvláštnosti bojiště apod.

V průběhu budování, zdokonalování systému velení a řízení bojové činnosti vojsk PVO chceme dosáhnout, aby připravenost systému velení předbýhala bojové možnosti svazů, svazků, útvarů a jednotek a aby byla vždy vyšší a mobilnější.

Síly a prostředky PVO jsou začleněny do vojsk protivzdušné obrany státu, v bojových sestavách pozemních vojsk a letectva. Úspěšné, efektivní plnění úkolů obrany, administrativně politických, ekonomických objektů, uskupení vojsk, objektů týlu apod. před úderem NPVN dosahujeme přesnou, koordinovanou činností a společným úsilím těchto sil.

Centralizované velení těmto silám a prostředkům PVO zabezpečuje jejich sladěné působení v boji s NPVN, jejich ničení v maximálně možných vzdálenostech až po jejich úplné zničení na určených hranicích, a to jak letectvem, tak protiletadlovými raketovými komplety.

Soudobé operace se vyznačují velkým prostorovým rozmachem — jsou vedeny na široké frontě. Pro jejich vedení jsou charakteristická rychlá tempa a změny činnosti vojsk. Účastní se jich značné síly vojsk a velké množství bo-

nové techniky, která se vyznačuje vysokou ničivou silou. Letectvo nepřítel (podle názorů zahraničních odborníků) v těchto operacích nejen vede bojovou činnost zaměřenou k podpoře činnosti pozemních vojsk, ale především vede úderů na hlavní uskupení našich pozemních vojsk, objekty letectva, týlu frontu, politická, hospodářská a komunikační střediska a uzly, prostředky PVO, objekty velení apod. Cílem této činnosti je ničit nebo podstatně oslabit uskupení našich vojsk a letectva a vybojovat nadvládu ve vzduchu. Tato činnost NPVN probíhá ve formě předem připravených vzdušných operací, uskutečňovaných na široké frontě a zahrnujících území několika států.

Proto i organizace, budování a vedení PVO nabývá koaličního charakteru. Síly a prostředky PVO a vojsk nejsou používány izolovaně, ale ve formě protivzdušných operací. Přitom protivzdušná operace zahrnuje bojovou činnost a úderů všech druhů ozbrojených sil, sladěných vzájemně co do místa, času a podřízených jednomu cíli. Protivzdušné operace se mohou účastnit:

- vojska PVO států Varšavské smlouvy;
- síly a prostředky PVO frontů, frontové a vojskové letectvo, raketové vojsko a dělostřelectvo, vzdušné výsadky, spojovací vojsko, prostředky průzkumu a REB;

— prostředky hlavního velení na válčišti.

Má-li celý systém PVO plnit svůj úkol, ukazuje se jako nutné, aby systémy PVO jednotlivých států byly budovány, zdokonalovány a organizovány podle stejných zásad, které umožní vzájemné propojování národních systémů PVO, široké využití prostředků automatizace a mechanizace velení. Tím dosáhneme maximální efektivity využití sil a prostředků v průběhu vedení bojové činnosti a odrážení úderů vzdušného nepřítel. Takto organizovaný systém PVO umožňuje:

- centralizované velení silám a prostředkům PVO;
- organizování a vedení společného průzkumu vzdušného nepřítel a centralizované uvědomování o něm;
- efektivní využití sil a prostředků PVO v průběhu vedení bojové činnosti a manévru jimi;
- široké využití prostředků ASV na operačním i taktickém stupni velení.

K organizaci velení silám a prostředkům PVO

Zkušenosti z organizace a vedení společných zaměstnání, spojených s plněním úkolu velení silám a prostředkům PVO na území státu v protivzdušné operaci s využitím ASV ukazují, že nejlepší podmínky a možnosti organizovat součinnost, centralizovaně velet těmto silám a prostředkům má ten stupeň a systém, který:

— plní nepřetržitě úkol průzkumu NPVN (včas je zjišťuje, je schopen určit jejich složení a bojové sestavy, tratě, výšky jejich letu) a spolehlivě o nich informuje vojska;

— je vybudován, rozvinut a sladěn, je vysoce odolný a zabezpečen spolehlivým spojením, je vybaven prostředky ASV, je schopen napojit na takto vybudovaný systém další automatizovaný systém i systém ručního sběru a zpracování údajů o pohybu NPVN, vedení a výsledcích bojové činnosti;

— je schopen včas stanovit úkol pohotovostním silám PVO k ničení NPVN a zabezpečit ve stanovených časových normách úplné rozvinutí sil a prostředků PVO a jejich organizovaný vstup do odrážení úderu vzdušného nepřítel.

Stupněm, který je schopen splnit požadavky kladené na orgán řízení a velení silám a prostředkům PVO v míru a při dalším rozvíjení vojsk, může být systém vojsk protivzdušné obrany státu. Je schopen ze svého velitelského stanoviště velet jak pohotovostním silám a prostředkům PVO, tak i zabezpečit v závislosti na vzdušné situaci další narůstání sil a prostředků PVO. Umožňuje udržovat nové rozvinuté prostředky RTV ve skrytém systému, prostředky PLRV na nových postaveních bez vysílání na anténu a další narůstání sil stíhacího letectva, popř. jeho letištní manévry. Je schopen organizovat a vést nepřetržitý průzkum vzdušného nepřítele, uvědomovat o něm vojska. Může trvale uskutečňovat součinnost se spojeneckými stupni velení PVO i součinnost uvnitř státu. Je široce vybaven prostředky automatizace a mechanizace velení a schopen na rozvinutý systém napojit další automatizovaný systém velení a systém „ručního“ (neautomatizovaného) zpracování informací a velení.

Vzdušné operace nepřítele (jednotlivé hromadné údery NPVN) mohou být zahájeny v období, kdy se ještě nepodařilo rozvinout všechny síly a prostředky PVO — jsou na přesunech, zaujímají bojové sestavy, dokončují opatření k rozvinutí systému velení, systému paleb, manévry letectvem, rozvíjejí systém průzkumu apod. V tomto období odrážení úderů vzdušného nepřítele řídí centralizovaně ÚVS vojsk PVOS.

Z tohoto stupně se velí prostředkům PVOS přímo, PVO a letectvu cestou společných velitelských stanovišť letectva a PVO frontu. V případech, kdy by určení bojového úkolu cestou přímé podřízenosti znamenalo opožděné splnění úkolu až za stanovenými čarami, můžeme bojový úkol stanovit i ze stupně PVOS přímo útvarům letectva a PVO frontu. Bude to tehdy, kdy tyto síly a prostředky jsou na směru hromadného úderu NPVN. Obdobná situace může nastat i v prostoru bojové činnosti svazku PVOS.

Tím se umožní efektivní použití sil a prostředků PVO, manévry silami PVO (zejména letectvem) na směry hromadného úderu NPVN, působení SL na dalekých přístupech a rovnoměrné využití naváděcích a pomocných naváděcích stanovišť na vzdušné cíle.

Průzkum vzdušného nepřítele je přitom organizován prostředky RTV vojsk protivzdušné obrany státu. Tyto také uvědomují o vzdušné situaci. Část sil a prostředků můžeme přitom udržovat ve skrytém systému nebo v záloze příslušných velitelů. Na vyhodnocených směrech jako nebezpečné, v prostorech, kde není RL pole vytvořeno dostatečně prostředky PVOS, může být systém průzkumu posílen rozvíjenými prostředky RTV pozemních vojsk. V systému uvědomování vojsk se využívá informací o vzdušné situaci, které získáváme součinností s příslušnými velitelskými stanovišti jednotného systému PVO. V procesu uvědomování vojsk o vzdušné situaci široce využíváme prostředků ASV vojskům. Tím zabezpečujeme minimální zpoždění informací a vytváříme trvalý přehled o pohybu NPVN.

Systém velení silám a prostředkům PVO v protivzdušné operaci zabezpečuje trvalé uskutečňování vnější (zahraniční) i vnitřní (uvnitř státu) součinnosti podle jednotného, předem zpracovaného plánu. Přitom jsou řešeny především tyto úkoly:

- vzájemná informace o vzdušném nepříteli, stavu vlastních vojsk, jejich úkolech a o pozemní a radiální situaci;
- koordinace činnosti PLRV a SL v průběhu odrážení úderů NPVN po směrech, prostorech, zónách, cílech, v čase a po čarách vedení bojové činnosti sil a prostředků PVO;

- sladění činnosti sil a prostředků PVO na stycích při ničení NPVN;
- zajištění bezpečnosti vlastního letectva.

Předností takového systému velení je, že umožňuje velení těmto silám v míru a bez podstatných změn zabezpečuje jejich velení i při dalším narůstání sil a prostředků PVO. Přitom průzkum vzdušného nepřítele, uvědomování o něm, velení, organizace součinnosti široce využívá prostředků ASV a umožňuje i napojení dalších automatizovaných i neautomatizovaných vstupů a jejich činnost v průběhu odrážení hromadných úderů NPVN. Zároveň však v žádném případě tento systém velení silám a prostředkům PVO neomezuje pravomoci jednotlivých stupňů velení a nesnižuje jejich zodpovědnost za splnění stanoveného bojového úkolu a nenarušuje jejich organizační strukturu a kompetence.

Takto organizované velení silám a prostředkům PVO na území státu jak při plnění každodenních úkolů obrany státní hranice, tak i při účasti vojsk v protivzdušné operaci neodsuzuje její účastníky k pasivitě. Naopak další zdokonalování tohoto systému vede k dosažení aktivní, cílevědomé a koordinované činnosti orgánů velení všech stupňů.

Poněkud jiné podmínky pro organizaci velení silám a prostředkům PVO v protivzdušné operaci mohou nastat po rozvinutí systému PVO, kdy síly a prostředky protivzdušné obrany vojsk a letectva jsou plně rozvinuty a zaujaly bojové sestavy. Jestliže společně VS letectva a PVO frontu má dokonalý přehled o vzdušné situaci, je schopné centralizovaně velet a efektivně řešit úkoly odrážení hromadných úderů NPVN v protivzdušné operaci, může velení silám a prostředkům PVO převzít tento stupeň. Pak se ukazuje jako účelné stanovit čáru koordinace bojové činnosti, která rozděluje od sebe prostory vedení bojové činnosti frontu a vojsk PVOS. Pak bude i možné podřídit operačně část sil vojsk PVOS veliteli frontu (v pásmu frontu) a naopak v hloubce území část sil PVO frontu operačně podřídit veliteli PVOS (svazku PVOS).

V průběhu vedení operace pozemních vojsk může dojít k postupnému oddělení systému PVOS od systému PVO vojsk. Pak na území státu velení silám a prostředkům PVO probíhá z VS vojsk PVOS. Také v tomto případě může být část sil a prostředků PVOS (útvary PLRV, SL i RTV) předána k posílení bojových sestav PVO frontu, do podřízenosti veliteli frontu — jeho společného VS letectva a PVO.

Naopak síly a prostředky PVO vytvářených svazků, přesunujících se vojsk na území státu, mohou být operačně podřízeny, na dobu jejich činnosti na území státu, veliteli PVOS.

Jsou samozřejmě možné i jiné varianty organizace velení silám a prostředkům PVO v protivzdušné operaci na území státu s využitím ASV. Každou z nich musíme řešit podle konkrétní situace a podmínek, dokonale procvičovat a činnost orgánů velení a vojsk sledovat.

Při plnění úkolů v protivzdušné operaci, v průběhu odrážení hromadných úderů NPVN, síly a prostředky PVO ničí vzdušného nepřítele ve vzdušných bojích, vedou úderů na jeho letiště, stanoviště velení a řízení sil a prostředků PVO, naváděcí stanoviště (PNS) a na další objekty podle plánu organizace a vedení protivzdušné operace.

Prostředky vojsk, jako raketové vojsko a dělostřelectvo, vzdušné výsadky, spojovací prostředky, prostředky průzkumu a REB, vedou úderů a organizují bojovou činnost, při které:

— ničí letectvo nepřítele na letištích, důležité objekty zabezpečení činnosti letectva (sklady PHM, raket atd.), místa velení a navedení, střediska velení a uvědomování, stanoviště průzkumných RL prostředků, palebná postavení PLRV, spojovací uzly a další objekty, jejichž vyřazení nebo zničení vážně narušuje intenzitu hromadných úderů NPVN;

— uskutečňuje rušení důležitých rádiových a radioreléových kanálů velení, navedení, spojení, dále rušení RL průzkumných a zabezpečovacích zařízení, palubních RL systémů;

— organizují průzkumnou činnost s cílem zjistit zámysl vedení bojové činnosti nepřítele, hlavní směry působení jeho prostředků, jeho slabá a silná místa;

— výsadky obsazují důležité objekty velení, řízení, spojení a zabezpečení vedení bojové činnosti NPVN, čímž snižují jejich bojovou sílu a vyřazují je z účasti v hromadném úderu;

— maskují prvky vlastních bojových sestav, vytvářejí klamné bojové sestavy a ztěžují nepříteli jejich průzkum a přesnost jejich zásahu.

V každodenní činnosti vojsk musíme neustále prověřovat akceschopnost systému velení silám a prostředkům PVO, upřesňovat součinnost, prověřovat systém spojení, předávání a přebírání informací, zpráv, bojeschopnost kanálů řízení, velení a stav celého ASV. V průběhu přípravy a organizace složitějších zaměstnání a nácviků (taktické součinnosti, taktického cvičení apod.) pak organizovat mezi jednotlivými stupni velení výměnu součinnostních orgánů. Cílem je zkvalitnit úroveň součinnosti, upevnit návyky bojových a hotovostních směn jednotlivých stupňů velení, zdokonalit centralizované velení a prověřit schopnosti jednotlivých stupňů samostatně (decentralizovaně) řídit bojovou činnost podřízených.

V tomto směru musí také probíhat další zdokonalování systému ASV, zkvalitňování připravenosti osádek, obsluh a bojových kolektivů a další propracování otázek těsné a trvalé součinnosti sil a prostředků PVO. K tomu zaměřujeme cílevědomou přípravu v PVOS, v jednotkách a útvech PVO pozemních vojsk i ve výcviku letectva. Praktické výsledky dokazují, že cesta dalšího zdokonalování systému PVO s širokým využitím prostředků mechanizace, automatizace a ASV je správná a progresivní. V tomto směru jsou proto v plánech bojové a politické přípravy vojsk připravena a organizována další opatření, která zvýší efektivnost systému PVO.